

ki fél az ITDK-tól?

Egyik barátunk, aki különben az ITDK gondolatainak lelkes híve, elvégezvén az egyetemét, állást keresett.

A szakmájában szeretett volna elhelyezkedni, de a nagyvállalatok helyett egy emberszabásúbb munkaszervezet dolgozójaként. Hosszú utánajárás és természetesen csak személyes kapcsolatok révén sikerült is egy GMK-hoz próbaidőre elszegődnie. A GMK főprofilja egy tőkés importot kiváltó alkatrész gyártása.

A próbaidő, úgy tűnt, simán el fog telni. Szabadon szervezhetette munkaidejét, bejárhatt az egyetemre, telefonon intézhette a közösség ügyeit.

Akkor történt a baj (bár végülis jobb, hogy még ekkor kiderült), amikor megmutatta az ITDK szeptemberi LEVLAP-ját a GMK vezetőjének. A vezető rövid úton „kiakadt” a LEVLAP merész nyelvezetétől, és természetesen a barátunk felvilágosításától sem nyugodott meg. Megkérte őt, hogy ítélje meg, mennyire veszélyeztetné személye a GMK létét, kapcsolatait. Barátunk, bár izgómozgó ember, s véleménye sem mindig egyezik az elfogadottal, úgy ítélte meg, hogy nem lehet annyira „sáros” (bizonyos szervek megítélése szerint sem), hogy veszélyt jelentsen. A VALÓSÁG 9. számában megjelent cikk és néhány napi rágódás végülis arra az elhatározásra juttatta a GMK menedzserét, hogy biztonságosabb, ha nem kötik össze bizonyos helyeken (?) a GMK nevét az ITDK-éval, s nem hosszabbította meg a próbaidőt.

TEAHÁZI PROGRAM november

5. KEDD SZÁMÍTÓGÉP ÉS „JÖVŐ-SOKK” - aktuális tendenciák, belátható végletek
elbádb: GELLÉRI PÉTER, szociológus (BME)

12. KEDD DÁN KOMMUNÁK HÉTKÖZNAPJAI - diavetítés-sel egybekötött útibeszámoló
elbádb: MAURER GYÖRGY

19. KEDD

18⁰⁰ - A tabi táborról készült (BME) film vetítése

19⁰⁰ - NEM HÍVHATJUK Mueller OTHmárt! - Lakótelepi életmód - emberi minőség
elbádb: LAKOS ÉVA, tudományos munkatárs (Építéstudományi Intézet)

26. KEDD A VILÁGVÁLSÁGRÓL
elbádb: TARDOS MÁRTON (MTA Közgazdaságtudományi Intézet kutatója)

A Teaház 18-22-ig tart nyitva.

Az előadásokat PONTOSAN 19 órakor kezdjük, de a későbben érkezőket is szeretettel várjuk.

(Megjegyzem, hogy szakmai kifogás nem is merülhetett fel ennyi idő alatt, sőt emberileg is jó viszonyban váltak el.)

Ami a legelszomorítóbb (mondhatnám, botrányos) a do-logban, az az, hogy egy elvileg független munkaszervezet

Folytatás a 2. oldalon

ennyire kategórikus öncenzúrát gyakoroljon. Az következők hát ebből, hogy csak az a jó munkaerő, aki csak a szakmájával foglalkozik, a családjának és saját élvezeteinek él, s nem gondolkodik, nem foglalkozik társadalmi kérdésekkel? Ami még fontos lehet mindnyájunk számára, hogy vajon hogy gondolkodhatnak az ITDK-ról „fölsőbb pozíciókban”? Mert VELÜNK ezeket a kételyeket sajnos nem osztják meg.

- kmk -

EURÓPÁBAN, ÉLNI!

Ki gondolhatja komolyan, hogy Communard város megalapítható? Mikor az égvilágon semmilyen feltétel sincs jelen egy ilyen vállalkozás keresztülviteléhez. És ha az a feltétel hirtelen teljesülne is, hogy az ügyünk kormánytámogatást kapna, talán még rosszabb lenne!

Hogy miért?

Vegyük végre észre, hogy a feltételek nem csak hogy hiányoznak, hanem a helyükön rikoltó ellenérőket találunk. Teljesen elszakítva élünk Európától, nyugattól éppen úgy, mint közvetlen szomszédainktól. Ez csak akkor nem volna baj, ha a magyar nép valami istenáldotta, zseniális nép volna, aki magából kifejleszti mindazt, amit mások egymástól tapasztalnak-tanulnak. De mi még azt a kevés beszűrődő tanulnivalót is félreértjük és átértelmezzük a magunk mocsári nyelvére. Persze itt-ott fénylik néhány kivétel: ők csak attól, hogy néha szót váltanak a környező világgal, máris fejfel magasodnak ki a mocsári párából. De ez a fejnyi különbség már el is szakítja a párbeszéd minden lehetőségét. Hogy is lehetne másként, mikor itt az értelmiség fénylő értekezésnek kiállt ki olyan mondatfoszlányokat, amik máshol már rég tan-

könyvben porosodnak. Hogy mondhatná tovább a szerző a gondolatait az első szó után földübörgő műveletlen tapsban?

Szellemi raktárainkban néhány ódivatú próbabábú árválkodik még az akceleráció előtti időből és a nyúlánk, új gondolatokat - ha eljutnak idáig - azokra lötytyesztjük, hogy az anyjuk se ismerne rá. Ez történik azzal a kevéssel is, ami netán beszűrődik.

És amiről sosem hallottunk?

És amit sosem láttunk?

Az éppen arra lenne elég, hogy erre a mocsárra cölöpökből, pallókból valamiféle utakat eskábáljunk. Na de ha már egyszer utak lennének! Járnánk, kelnének rajtuk. Szomszédolnánk. Fölül járva jobban látnánk a mocsár törvényeit. Aztán némely utak közt nagyobb foltokat teljesen befednénk - ide már gyilkos pára nélküli házakat építhetnénk. Akkortól már a pokol sem állíthatná meg a kicivilizálódást. Lehetne minderről hosszasan, magyar módra értekezni. Indulhatna a tanulmány akár a görögöktől, akár magyar középkor zokogó nyugat-jártjaitól, de éppen úgy marxistáktól, mint valami harminc évvel ezelőtti - nekünk ma vadonatúj - burzsoá szerzőtől. Ha innen jönne, ha onnan, arathatna egy hetes tapsot a művelt közönség körében, de történni nem történné semmi.

Ahhoz, hogy kilépjünk e körből, meg kell tanulni lépni, de lépni csak az tanulhat meg, aki már kilépett a körből.

Ne töprengjünk, ne vitázzunk többet e kérdésről, hanem azonyomban kezdjük meg a helybenjárást.

A földgolyó majd csak mozdul alattunk.

S akkor talán majd mégis lehet és mégis érdemes lesz Communard Várost építeni - ha egyáltalán szükség lesz még rá.

Mi a helybenjárást az „EGYMÁSRÓL” rovattal kezdjük.

M.GY.

ELŐCSARNOK

Könyvelőzetes

A közeljövőben fog megjelenni a Pszichológiai Műhely új kötete, melynek címe: A kivételek szerepe a tudományos megismerésben - A kreativitás a kutatásban. Szerzői: Gelléri Péter szociológus és Dénes Tamás matematikus.

A szerzők azt a célt tűzték ki, hogy a „kivételek kirekesztése illetve tudatos vadászata helyett” egy egzaktszerű rendszert építsenek fel, amely rendszerelméleti alapokra támaszkodva lehetőséget teremt a kivételeket figyelembe vevő megismerési folyamat értelmezésére, a kreatív kutató gondolkodáslélektani problémáinak elemzésére, sőt tudományszervezési tanulságokkal is szolgál.

A rendszerelméleti alapvetés igen világosan és logikusan vezeti az olvasót a jelenség, ismeret, megközelítési szempont szerinti leírás fogalmak meghatározásától kiindulva a mértékelméleti megfontolások felhasználásával definiált különösség és kivétel fogalmain keresztül a „különösség” struktúra-törvényéhez, a különösök törvényéhez és a különösök csoporttörvényéhez.

Például a különösök törvénye nem mond kevesebbet, mint azt, hogy „minél különösebb két jelenség leírás egymáshoz képest, annál teljesebb leírást eredményez a

kettő által tartalmazott megközelítési szempontok szerinti jelenség leírás”.

A kötet következő részében a leírt „receptet” a kreativitás funkciójára alkalmazva vizsgálják a megismerés tárgyi, „technológiai”, kutatói személyiség oldalának hatását. Az előzőek alapján nem meglepő, hogy a különösség illetve kivétel törvényei a kutatókra is érvényesek. Például a különösök csoporttörvénye alapján megjósolható, hogy több „különös kutató” együttműködésének esélyei nagyobbak egy adott téma feltárásában, de hozzáteszik, hogy kreatív személyiségek részvétele nélkül ez az esély kihasználatlan marad. Tehát „az interdiszciplinaritás csak a kreativitás egy magasabb szintjének megléte mellett válik jelentős pozitívumná”.

A szerzők a tudományszervezési gyakorlat számára perifériálisnak tűnő témák, szakterületet váltó kutatói típusok, interdiszciplináris kutatócsoportok tolerálását javasolják.

A kötet végén a kreativitás információs folyamat felfogású kutatásának jövőbeli irányait és lehetőségeit taglalják.

Úgy érzem, hogy a könyvet rendszerrelvű felépítése, világos okfejtései még a kevésbé képzett olvasó számára is megérthetővé, sőt továbbgondolkodásra is érdemesé teszik.

G.P.

Ez év augusztusában Olaszországban az Institute für Wissenschaften der Menschen (Bécs) konferenciát rendezett CRISIS („Válság”) címmel.

A vitaindító előadást Carl Friedrich von Weizsäcker tartotta. Tardos Márton, teaházi vendégünk „A gazdaság és a krízisveszély” címmel tartott előadást. (Az IGYÉSZ-ben hozzáférhető magyarul.)

Vendégünk magáról a konferencia egészéről, saját előadott álláspontjáról és végül - bármily meglepő is - a Pápával folytatott beszélgetésről fog beszámolni.

Olvasnivaló:

A november 5-i előadáshoz:
Alvin Toffler: Future Shock; The Third Wave
G. Friedrich-A. Schaff: Mikroelektronika és társadalom (Áldás vagy átok)

A november 19-i előadáshoz:
Magyarország 1985/28:
Panelos Pokolgép
Magyarország 1985/29:
Szerkezetileg időtlen
Magyarország 1985/31:
Mesék a Vizafogóról

A dán kommunák szervezetei 1.

A dán kommunák tevékenységét összefogó, önálló szervezet a Kollektív Koordináció (KoKoo), fizetett hivatalnokok és igazgató nélkül. A tízéves fennállása alkalmából kiadott (1979) irat megállapítása szerint: „A KoKoo egy váz, melyet az évek alatt változó kommunagenerációk sikerrel vehettek és vesznek igénybe.” Az egyetlen fix pont a koppenhágai HUSËT-hez való tartozás. A HUSËT a dán ifjúsági információs központ nevének rövidítése, mely többek között a fiatalok lakásellátásának problémájával foglalkozik. Ehhez csatlakozva a KoKoo kapcsolatot próbál létrehozni a kommunák és a kommunában lakók között. Jóllehet, az elmúlt évek „aktíváinak” száma ingadozott, mindig van egy katonai szolgálatot visszautasító, és helyette szociális munkát vállaló személy, aki a napi teendőket el látja a HUSËT-ben működő irodában. Dániában ma a kb. 10.000 kü

„Communard város” Spanyolországban ?

Hasselt-ből (Belgium) írja Erik van den Abbeele, az International Alternative Networks (Nemzetközi Alternatív Hálózat) munkatársa, hogy néhány európai kollektíva egy nemzetközi tanfalu alapítását tervezi Spanyolországban. Ő úgy gondolja, hogy a mi CV-törökvésünkkel rokon dologról van szó. Az alábbi két címet azzal küldte, hogy tőlük kaphatunk részletesebb információkat:

Sonja and Ulli ...
FINKHOF

St. Ulrichstrasse 5.
ARNACH/BAD WURZACH

West-Germany

INTEGRAL, PASSEO
MARAGAL 371

Barcelona - 32
SPAIN

Tel.: 358-16-11

lönböző kollektíva megjelenési formái: városi kommuna, villa-kommuna, nagy- és kis kommunák, munka- és termelőkommunák, terápiás kommunák és még sok más.

A KoKoo feladatai:

- Kommunák és az érdeklődők közötti kapcsolatteremtés.
- Tapasztalatcsere, alternatív, kollektív kísérletek, társaságok szervezése Dániában és külföldön.
- Általános, Dániában fellépő problémák összegyűjtése és megvitatása.
- Információs anyagok tárolása.

A KoKoo-iroda.

Véleményük szerint a személyes megjelenés az információátadás legmegfelelőbb formája, mivel az esetleges felmerülő kérdéseket és problémákat is meg lehet ott helyben beszélni. Az érdeklődők és a kommunalátogatási lehetőségek összehangolása hosszadalmas folyamat, amit telefonon nehézkes megoldani.

A KoKoo tevékenységei:

- Az érdeklődők és igényeik osztályozása.
- Hetenkénti jogsegélyszolgálat.
- KoKoo-aktivisták havi találkozója.
- Referálás más kollektív szervezeteknek (KAMBA és SAPA).
- Információszerzés és -átadás.
- Irodalom árusítása.
- Tanácsadás külföldieknek, akik dán kommunákat akarnak látogatni, és ott akarnak dolgozni.
- Felvilágosítás iskolákról, nép-főiskolákról, egyetemekről, hazai és külföldi újságokról, valamint szociális segélyekről.

A KoKoo szervezet címe:
Rådhusstraede 13, 1466 Kopenhagen,
DENMARK

(Megjegyzés: Lapjukat, az évente 10-szer megjelenő KoKoo magazint rendszeresen kapjuk, talán a szemlézése is hamarosan megoldódik.)

Appropó: Ki tud itt dánul???)

ref.: Horváth Zsuzsa

Lakóhelyteremtő, öngazgató társulások

L'habitat groupe autogere au Benelux et en Europe (Lakóhelyteremtő, öngazgató társulások a Benelux államokban és Európa többi országában) Habitat et Participation, Fondation Roi Baudouin, Louvain-La-Neuve, 1984, 184 p.

A belgiumi „Habitat et Participation” csoport kezdeményezésére a CIEDART (a vizuális művészeti nevelés kutatásának, tudományos dokumentációjának és fejlesztésének nemzetközi központja) keretében adatokat gyűjtenek mindazokról az európai (legalábbis nyugat-európai) kísérletekről, amelyek öngazgató lakóhelyteremtő társulások kialakítását, az érdekelt állampolgároknak a tárgyi környezetük megformálásában való részvételét célozzák. Az összegyűjtött tapasztalatokat összegzi a kiadvány.

A könyv első részében a lakókörnyezet kialakításában való állampolgári részvétel politikai, szociológiai dimenzióit tárgyaló tanulmányokat találunk, a második részt az esettanulmányok töltik ki. 65 európai (belgiumi, hollandiai, NSZK-beli, dániai, svédországi, finnországi stb.) kísérlet részletes adatokkal - alaprajzokkal, dokumentumszövegekkel és rövid kommentárokkal - ellátott leírását tartalmazza a kötet.

Ennek a könyvnek, a könyvet megalkotó intézményeknek és a könyvben szereplő csoportoknak a felfedezése fontos pillanat munkánk történetében. Egyszerűen arról van szó, hogy megtaláltuk a CV-projekt régóta esedékes részletesebb kidolgozásához nélkülözhetetlen tapasztalati anyag egyik legfontosabb forrását, megtaláltuk azokat az információkat, amelyek birtokában kialakíthatjuk a mi projektünk nemzetközi kapcsolatait.

R.S.

Lapzártaikon érkezett

egy levél Flip Krabbendam Holland építésztől, akinek munkái

Vendégvárókat keresünk

A határainkon túl vezető eretskék életbentartására nélkülözhetetlenek a személyes kapcsolatok. Várjuk azoknak a jelentkezését, akik:

- szívesen létesítenének kapcsolatot európai fiatalokkal,
- időnként néhány napra szállást adnának nekik,
- megismertetnék velük az IDTK tevékenységét,
- és általában segítenék őket abban, hogy az átlag túristánál mélyebb emlékekkel távozzanak.

(Személyesen a Teaházban, vagy levélben Maurer György-öt keressétek november 15-ig.)

szerepelnek a fentebb ismertetett kötetben. Jómaga egyébként Delftben lakik egy *szép és emberléptékű* lakótelep - általa tervezett - kollektív-házaspár negyedében. Idézem ajánlatát:

„Az utóbbi 10 évben kb. 800-1000 diát készítettem különféle dán, német, amerikai, kanadai és persze holland kezdeményezésekről. Ezek a projektek eléggé különbözőek. Közös bennük, hogy nagyobb csoportok számára készültek, de a hangsúly egyiknél a napenergia hasznosításán, a másiknál a saját kivitelezésén - az autonómián - vagy a vidéki (falusi) életen van, és így tovább. Lehet róla szó, hogy Magyarországra utazzam és válogatott diákkal előadást tartsak erről a témáról.”

Ugyanakkor küldött egy német nyelvű cikket is az általa tervezett kollektív-házaspár telepekről és néhány tervrajzot.

Úgy gondoljuk, hogy ha Flip ideutazik, akkor érdemes több előadásra is alkalmat teremteni. Tehát akik saját iskolájukban, kollégiumukban szívesen szerveznének programot vele, azok mihamarabb írjanak az IGYÉSZ címére.

A szocialista piacgazdaság politikai gazdaságtana

Novemberben az Ipargazdasági Intézetben szakmai vitára kerül Bársony Jenő új tanulmánya: "A gazdaságirányítási rendszer problémái a szocialista országokban" (305 oldal). A tervek szerint 1987-ben a Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó könyvként is ki fogja adni, az IGYÉSZ műhely révén azonban már most is hozzáférhető. Ízelítőül közreadunk néhány szemelvényt:

"... a szocializmus szükségképpen árutermelő gazdasági rendszer, mert az árutermelésnek nem csak a magántulajdon, vagy más tulajdonbéli eltérés az alapja, hanem mindenfajta gazdasági elkülönülés ..., amely az eltérő érdekekből - a közösségi viszonyok hiányából (felbomlásából), illetve a hatalmi viszonyok kényszere alóli felszabadulásból (akárcsak annak "réseiből") fakad. ... Az árutermelés megszüntetésének ideológiája a szocialista fejlődés során ... az állami tulajdon alapján - közösségi (kommunisztikus) viszonyok helyett - újfajta hatalmi gazdaságirányításra vezetett. Központosította, a politikának rendelte alá a gazdasági döntéseket, végletesen monopolizált gazdasági szervezetet hozott létre, és mindezt egyenlősítő, kommunisztikus ideológiával támasztotta alá. A néptömegek felszabadítása és egyben újfajta alávetése azonban továbbra is elidegenedést szült. ... Az eddig megvalósult szocializmus története azt mutatja, hogy a néptömegek ismételten felleptek az említett elidegenedéssel, a hatékonyság hiányával szemben ... a megújuló reformtörekvések mélyén az árutermelés szükségességének felismerése rejlik, annak belátása, hogy a vállalkozás, a piac nélkülözhetetlen a hatékonysághoz. Ez azonban beleütközik azon dogmatikus körök ellenállásába, amelyek az árutermelést továbbra is elválaszthatatlannak tartják a magántulajdontól; a társadalmi tulajdont az állami tulajdonnal azono-

sítják; féltik kivívott pozíciójukat ... A döntő kérdés, amit fel kell tennünk: mi az, hogy szocializmus? Ezt válaszolhatjuk: olyan társadalom, amelyben a gazdaság alapja a társadalmi tulajdon, amelyben tehát kiküszöbölődtek a termelőeszközök tőkés magántulajdonából és egyéb monopolisztikus tényezőkből fakadó előjogok és a kizsákmányolás. ... sem a piaci viszonyok nem azonosak a kapitalizmussal, sem pedig a szocializmus a hatalmi gazdaságirányítással, az állami tervezéssel. ... A fentiek alapján nem véletlen, hogy a fejlett országok kommunista mozgalmi nem kívánnak lemondani az árutermelésnek a tőkés fejlődés során elért vívmányairól, hanem a monopolizmussal szemben a demokratizálódásért szállnak síkra, s nem vonzó számukra a direktív gazdaságirányítás." (21-24. oldal).

Te, aki csak úgy feleltél a LEVÉL-ot várakozó, és nem tetted oda az árát, biztosan nem is sejtetted, hogy ezzel a csod felé taszított ez a támogatás nekik is lapot

OLVASTAD?

- A VALÓSÁG-ban az ITDK-ról: Sóvári Zsuzsa: "Ólomban kell röpködni!" (85/9.)
- Bruno Bettelheim: *A mese blvölete és a bontakozó gyermeki lélek* (Gondolat, Budapest, 1985, p. 476) Könyv arról, hogy mit kaphat a gyermek a mesétől önmaga felépítéséhez, és arról, hogy mit meséljünk, hogy hogyan meséljünk és miért meséljünk. (Megjegyzés: A Communard város felépítését már itt megkezdheted!)
- Szabó Máté: *Alternatív utópia - alternatív modernizáció?* (VALÓSÁG 85/10!)

Új szerzeményeink

- John Lobell: *The Little Green Book (A Guide to Self-Reliant Living in the '80s)* SHAMBALA, Boulder, 1981, p. 406
- *A Guide to Cooperative Alternatives (Community participation, social change, well-being, appropriate technology, networking and almost anything else hopeful in America)* Community Publications Cooperative, Virginia, 1979, p. 184
- James Robertson: *The Sane Alternative (A Choice of Future)* St. Paul, Minnesota, 1979, p. 151
- *Yearbook of World Problems and Human Potential 1976* Union of International Associations, Brussels, 1976, p. 1136
- *Building Social Change Communities by Movement for a New Society*, Philadelphia, 1979, p. 105

- Sarah Eno, Dave Treanor: *The Collective Housing Handbook*, Laureston Hall Publications, Scotland, 1982, p. 142 (róluk még szó lesz a LEVLAP-ban)
- *L'habitat groupe autogere au Benelux et en Europe* Louvain-La-Neuve, 1984, p. 184 (ismertető e számban)
- E.F. Schumacher: *Small is beautiful*, ABACUS, 1974, p. 250

SZEREZZ EGY ÚJ ELŐFIZETŐT - 1986-ra!

Persze, csak ha magad is jónak látod a 86-ra szóló 40,- Ft kifizetését. Azt a címet írd, ahova a lapot kéred.

A Teaházban postaköltség nélkül, személyesen is előfizethetsz.

Műhelygazdák:

„Művi környezet”

Lévai Sándor, 1165 Budapest, Géza u. 31.

Mh. tel.: 328-977

„Atheneum” (iskola, művelődés stb.)

Révész Sándor, 1098 Budapest, Epreserdő u. 32.

Tel.: 477-014

„CV gazdasága”

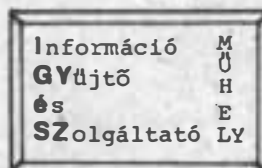
Síklaky István, 1021 Budapest, Tárogató út 28.

„Személyiség és közösség”

Vincze Erzsébet, 1021 Budapest, Tárogató út 28.

„Jövőkutató”

Gábor Éva, BME Filozófia Tanszék - 1111 Budapest, Műgyetem rkp. 3.

Amelyik írás mellett az emblémánkat látod, annak a teljes szövege kölcsönözhető.

Írott anyagok és magnófelvételek személyesen és levélben is kölcsön kérhetők max. két hétre. Csak LEV-LAP előfizetőknek!! A postaköltséget visszaküldéskor bélyegekkkel térítsétek.

Új szerzeményeinkről a LEV-LAP tudósít.

Használati díj: új információ!!

Maurer György 1125 Bp., Szarvas Gábor u. 42/b.

Területi szervezők:

Debrecen: Csorvási László
4010 Egyetem tér
1/I.

Nyíregyháza: Giczey Péter
4400 Ungvár sétány 25. VII/10.

Budapesti szállás:

Maurer György
Révész Sándor

TEAHÁZ

KFKI KISZ-Klub, Budapest, XI., Budafoki út 10/a.
(Bejárat a Bertalan Lajos utcai oldalról)